

בהר בחוקותי (458)

בהר

לעשות מיד מה שנדרש

וְכַרְמֶךָ לֹא תִזְמַר (כה. ג)

הגמרא (סוכה מד:) מספרת: אמר אייבו: הוה קאימנא קמיה דרבי אלעזר בן צדוק, אתא לקמיה ההוא גברא, אמר ליה: קרייתא אית לי, כרמיא אית לי, זיתיא אית לי, ואתו בני קרייתא ומקשקשין בכרמיא ואוכלין בזיתיא, אריך או לא אריך? (כמובן שמדובר בשמיטה) אמר ליה לא אריך, הוה קא שביק ליה ואזיל. אמר כדו הייתי דיירי בארעא הדא ארבעין שנין ולא חמיתי בר אינש מהלך בארחן דתקן כדין. לכאורה קשה, מדוע התפעל כל כך רבי אלעזר מאדם זה, הן לכאורה שאל שאלה פשוטה בהלכה ותו לא! אמנם אומר ה"לקוטי בשמים", ארחותיו המתוקנים של האיש התבטאו בכך שלא נשאר לשאול מה לעשות ואיך לעשות, אלא באותו רגע שמע שאסור קודם כל הלך להפסיק את המעשה שנעשה שאינו כדין, ורק לאחר מכן חזר לשאול: ומה לעשות. הרבה פעמים אדם שומע שצריכים להיזהר באיזה ענין ואכן הוא מתפעל ואומר שבהזדמנות הראשונה יעשה זאת, אך עוברות שנים והאדם נשאר באותו מצב. רק מפני שלא עשה מיד את מה שהבין שצריך לעשות. ספר "ומתוך האור"

שבשמים, אזי שולח לו השם יתברך ישועה, שיוכל למצוא בעצמו את הדרך לגאולתו. מעינה של תורה

אֶת פְּסָפֶךָ לֹא תִתֵּן לוֹ פְּנִישֶׁף (כה, לו)

הא למדת שכל המלווה בריבית נכסיו מתמוטטין (ב"מ עא.). אין ספק כי המלווה בריבית יענש גם בעולם הבא, כפי שמובא בספרים שמלווי בריבית יורדים לגהינום. אך כשם שיש למצוות אשר ה'ק' קיימת לעולם הבא ואילו בעולם הזה אוכלים את 'פירותיהן', כך יש עבירות אשר ה'ק' נענשים בעולם הזה. אמנם מידת הרשעים היא שהשי"ת משלם להם שכרם בעולם הזה כאמור (דברים ז, י) "משלם לשונאיו אל פניו להאבידו", ואילו עונשם הוא בעולם הבא, אבל מדובר מעבירות שאינן עושות 'פירות'. אולם עבירות שעושות פירות בעולם הזה, עונשן הוא גם בעולם הזה. עבירה של ריבית הרי היא מאותן עבירות שיש להן פירות בעולם הזה. וכמו שהמלווה בריבית נוטל פירות יתר על הקרן עבור המתנת זמן הפירעון, כך גם "מדה כנגד מדה" הוא נתבע על המתנת זמן העונש. לכן נוסף לעונש לעתיד לבוא, הוא נענש גם בעולם הזה, ונכסיו מתמוטטין. רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

בחוקותי

אִם בְּחֻקֵי תֵלְכוּ (כג, ו)

פירש רש"י: שתהיו עמלים בתורה. מנין יודעים ש"אם בְּחֻקֵי תֵלְכוּ", מדבר על התורה? היכן זה כתוב? יש לומר, כל מצוה שאנחנו מקיימים, כך קיומה, בדיוק באותו אופן, בכל הדורות, מאז מעמד הר סיני. אותו שופר, אותן תפילין ואתם ארבעה מינים, וכן בכל מצוה ומצוה, לא השתנה מאומה בצורת המצוות. לא כן בלימוד התורה, כאן ישנה התחדשות, בכל דור מתחדשים חידושי תורה נוספים, יותר ויותר, "ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לומר לפני רבו, כולן נאמרו למשה בסיני" (ויקרא רבה כב, ב), אבל הוא מחדש, כמו שמבקשים בתפילה "ותן חלקנו בתורתך", זה חלק שלו. ממילא, אם נאמר "בְּחֻקֵי תֵלְכוּ", ברור שהכונה "שתהיו עמלים בתורה". כי המצוות הן אותם מצוות, ורק בלימוד התורה ישנה התחדשות הלאה והלאה, בלי סוף, בבחינת "תֵלְכוּ". ספר יחי ראובן

קללה הקשה ביותר

וְרָדוּ בְכֶם שְׂנְאֵיכֶם וְנִסְתָּם וְאִין רִדְף אֶתְכֶם (כו, יז)

לכאורה מה קללה היא זו: "וְאִין רִדְף אֶתְכֶם", אדרבה ברכה יש בזה שאין מי שירדוף אחריהם? אלא ביאר

וְלֹא תוֹנֵנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ וְיִרְאֶת מְאֻלְקִיךָ (כה, יז) והלא כבר ציוה בסמוך (פסוק יד) "אל תונו איש את אחיו", ולמה חזר על הציווי? ועוד, מדוע שינה הפסוק בלשונו מ"אחיו" ל"עמיתו"? יש לומר שבציווי השני מלמדת אותנו התורה הקדושה שגם אם הוא הונה אותך, אל תחשוב שמותר לך להשיב לו כגמולו ולהונות אותו, וזה "לא תונו איש את עמיתו", אף מי שהוא עמיתך בהונאה, כי כבר הונה אותך. על כן סיים הפסוק, ויראת מאלוקיך. כי אמנם מאדם זה אינך ירא, כי אף שאם יתבע אותך לדין תצדק משום שהונה אותך, בכל זאת עליך לירא מה' ושלל לא יחסר בשם "אור תורה"

וְאִישׁ פִּי לֹא יִהְיֶה לוֹ גֹּאֵל וְהִשִּׁיגָה יָדוֹ וּמָצָא פְּדֵי גְאֻלָּתוֹ (כה, כו)

להלן נאמר: "או דודו או בן דודו יגאלנו.... או השיגה ידו ונגאל" (מט), ולמה נאמר כאן: "והשיגה ידו", ברם התורה מבטיחה בזה, כי איש אשר לא יהיה לו גואל, ודאי שהשם יתברך ישלח לו את ישועתו, שיוכל לגאול את עצמו. באיבוד כל תקוה מן האדם, כאשר אין לו עוד איש לצפות ממנו ישועה והוא נושא את עיניו אל אביו

הגר"א על פי מה שנאמר במדרש על הפסוק "והאלוקים יבקש את הנרדף" (קהלת ג. טו), אפילו צדיק רודף רשע בכל זאת אלוקים יבקש את הנרדף (תנחומא אמור ט'). נמצא שאם היו רודפים אותם היה להם זה לברכה שהרי ה' בא לעזרתם להצילם כי נרדפים, לכן אמר "וְאֵין רִדְף אֲתָכֶם". ספר "אוצרות התורה" בשם הגר"א

אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת שְׂבִתְהֶיךָ (כו. לד.)

מה טעם נשתנה מצוה שמיטה משאר מצוות שבתורה, שבעטיה באה הגלות? ברם, הלא מצות שמיטה באה ללמדנו כי השם יתברך הוא אדון העולם ולו כל הארץ ומלואה. הרי אם עושה אדם רצונו של מקום מעניק לו השם יתברך את אדמתו לשש שנים נוספת. וכן הלאה. אבל אם איננו עושה רצונו של מקום ואיננו מקיים מצות שמיטה, הרי זאת אומרת שהוא רואה את עצמו אדון לאדמה, ואם כן אין עצה אחרת אלא להגלותו מעל האדמה הזאת, למען יוכח שהיא אינה שלו כלל ועיקר. מעינה של תורה

וְאִם תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי (כו, כא)

כתב השו"ע (או"ח סי' קצא ס"ג): אסור לעשות מלאכה בעודו מברך ברכת המזון. כתב הט"ז: שלא תטעה לומר דוקא בשעת ברכת המזון אסרו בעשיית מלאכה ולא בשאר ברכות או תפילה, אלא דודאי בכל מילי דמצוה לא יעסוק בשיחה אחרת... כי זה הוא מורה על עשייתו המצוה בלי כוונה אלא דרך עראי ומקרה. וזה נכלל במאמר תורתנו "וְאִם תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי", שפירושו אף שתלכו עמי, דהיינו בעשיית המצוה, מכל מקום היא בדרך מקרה עראי. ונראה לי, שבכלל אסור זה יש גם כן שלא יעסוק בתורה באותה שעה, כי זה גורם גם כן על הברכת המזון שהיא על צד המקרה. ואפילו עוסק במצוה זו ועוסק במצוה אחרת עמה אינו נכון, כי אחד מבטל חברו.

וְהִיא עֶרְפָּךְ חֲמָשִׁים שֶׁקָּל כֶּסֶף (כו. ג.)

הגמרא מבארת (מגילה כג:) שענין ערכין הוא דבר קצוב ואילו ענין דמים הוא השיווי. היה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל אומר: באה התורה להורות לנו, שבכל אדם ואדם ישנם שתי מצבים. יש את המדרגה הקבועה של האדם ויש המדרגה אליה הוא מגיע בעמלו ובמעשיו, או גדולה מהקבוע לו או ח"ו גרועה ממנו. ובאמת למדרגה הקבועה יכול כל אדם להשיג בקלות, אבל מחוייב הוא להשיג יותר ויותר. ולמרות שצריך לעמול על זה הרבה וכמאמרם ז"ל (חגיגה ט): איננו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים למאה ואחד, ואם חלילה נפחת ממדרגתו עונשו גדול יותר מכפי שלא הגיע למדרגה הגדולה מהקבועה. ידיעה זו נחוצה לאדם כאשר הוא בונה את עצמו ומתעסק בחינוך הבנים והתלמידים. ראשית, עליו להבין את מדרגתם, ומה מידת כשרונותיהם שחננם השי"ת, מה שקל להם להשיג

בלימוד. לאחר מכן ישתדל להביאם אל מדרגה גבוהה יותר ויותר.

ספר "לחתך עליון"

הלכה: דין קידוש במקום סעודה

אין קידוש אלא במקום סעודה, לפיכך אם קידש על היין ולא סעד לא יצא גם ידי חובת קידוש. ואפילו סעד אחר כך בבית אחר לא יצא ידי חובת קידוש. והרי הוא כאוכל בלי קידוש, ולכן אם נאלץ לאכול סעודתו בבית אחר צריך לחזור ולקדש במקום סעודה שם. מי ששומע מחבירו או שכנו את ברכת הקידוש על היין, וכיון לצאת ידי חובת קידוש, ולא סעד שם, לא יצא ידי חובת קידוש, ובכל זה אין הבדל בין איש לאשה. לפיכך השומע קידוש מחבירו או משכנו הקרוב אליו, ואין דעתו לסעוד שם, אסור לו לטעום כלום, שהואיל ואינו יוצא בזה ידי חובת קידוש, הרי אסור לו לטעום כלום עד שיקדש במקום סעודתו.

ילקוי"י שבת

פתגם: הימים, החודשים והשנים חולפים, אך הזיכרונות לנצח אותנו מלוים.

ספר

"שמחלה"

חקירה: שטר

נאמן מדין עדות, או משום חזקה לא חציף איניש לזיופא (פרי משה עדות שבשטר ד-ג) ספר "קובץ יסודות וחקירות

סיפור: שמחת חיים

חיים היה אדם פשוט ועני, אבל תמיד שמח. שאלו אותו איך הוא שמח בלי הרבה כסף, והוא ענה: יש לי את הדברים החשובים באמת, בריאות, אנשים טובים והיכולת לעזור לאחרים. כל יום הוא התחיל בהכרת תודה על מה שיש לו, אפילו על הדברים הקטנים ביותר. מאז אנשים הבינו ששמחה לא תלויה במה שיש לך, אלא בדרך שבה אתה מסתכל על החיים. סיפור חסידי

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה: יוסף דוד בן ליאל, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, ראובן ישי בן מרצדס, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר חיים בן גבי זווירה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עוזיא, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, ישראל יצחק בן ציפורה, עמנואל בן סוזן אויזה. שלום בית: גיולה חיה בת סופי לבנה ואילן יהודה יצחק בן סנדרה סולאנג'. זיווג הגון: שרה זסון אנדרה בת דומיניק רינה, יוני מאיר משה בן אסתר, אילן אלי אהרן בן אסתר, קלואי אורה בת סופי לבנה, לולה לאה בת סופי לבנה, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה. הצלחה רבה בכל: נאור דוד בן יעל דינה, ליטל בת יעל דינה, לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עוזיא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייל לאוני. לעילוי נשמת: קלוד שלמה בן ז'רמן רבקה, ראובן בן חנינה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, ראובן בן איזא, מסעודה בת בלה, גיא יונה בן לאה, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה. אפרת רחל בת אסטרייה כוכבה, אברהם בן אליעזר, מלכה אנרייט מרוזקה, אנדרה סעיד בן פורטונה מסעודה, קרול מזל ארסה בת גבי ז'רגונה, אברהם בן אסתר, יהודה יוסף בן רחל.

